

Începutul de secol XXI evidențiază faptul că mediul de securitate a intrat într-o nouă etapă a evoluției sale, marcată de coexistența și confruntarea dintre tendințele pozitive majore și cele negative, în minoritate, care generează amenințări și pericole. Obiectivele majore ale acestei perioade ocupă un loc important în cadrul preocupării internaționale. Totuși, după o perioadă de pandemie și izolare, lumea continuă să rămână tot mai conflictuală, motoarele conflictelor operând cu prioritate în domeniul accesului la resurse, la modalitățile de distribuire a acestora cât și a diferendelor în special etnice, culturale, religioase și în ultimul timp și ideologice. Conceptul de ordine publică nu este un concept popular, cuvântul ordine presupunând o anumită organizare, rigoare, un sistem organizat care să intre în raporturi utile și benefice cu alte sisteme și procese. Nimic nu poate exista dacă nu are identitate, organizare internă.

Cuvântul public reprezintă o mulțime de oameni, o adunare de oameni, nu neapărat organizată, care asistă la un eveniment, deci au un scop comun. Ordinea presupune securitate. Nu există ordine acolo unde nu există securitate și invers, nu poate fi vorba de securitate fără ordine. Apreciem totuși faptul că între ordinea care este sufletul lucrurilor și ordinea impusă prin constrângere este o mare deosebire. De aici apare insecuritatea ordinii publice, degradarea prin impunere și riscurile impunerii. Funcționarea unui stat democratic nu poate fi concepută în lipsa unui cadru normativ adecvat, cu încălcarea frecventă a ordinii și securității publice.

Drept urmare, orice țară este îndrituită și, în același timp, obligată să-și adopte măsurile pe care le consideră necesare în acest domeniu, măsuri circumscrise normativității internaționale la care a aderat și să asigure condițiile pentru traducerea lor în viață. Asigurarea ordinii publice reprezintă o cerință esențială a stabilității interne care garantează asigurarea condițiilor corespunzătoare edificării unui stat de drept. Cu alte cuvinte, asigurarea ordinii publice reprezintă o necesitate socială, realizată prin activități specifice de organe speciale -forțele de ordine publică, ce reprezintă autorități deținând competențe și atribuții în materie de ordine publică și cărora, prin lege și prin alte acte normative, li se conferă sarcini în exercitarea dreptului de poliție a statului.

Tendința de escaladare a fenomenului infracțional, a riscurilor și amenințărilor la securitatea națională, la ordinea și securitatea publică, va rămâne și în viitor. De aceea se impune perfecționarea sistemului de asigurare a ordinii publice, a siguranței persoanei și a securității publice, și, în primul rând, a administrării organelor care asigură ordinea publică. Important este de relevat faptul că Tratatul de la Lisabona acordă atenție maximă „spațiului de libertate, securitate și justiție” (Titlul V), acționând „pentru a asigura un înalt nivel de securitate prin măsuri de prevenire a criminalității, a rasismului și a xenofobiei, precum și de combatere a acestora, prin măsuri de coordonare și de cooperare între autoritățile polițienești și judiciare și alte autorități competente, precum și prin recunoașterea reciprocă a deciziilor judiciare în materie penală și, după caz, prin apropierea legislațiilor penale”.

În România, ordinea publică este parte componentă a ordinii de drept, reprezentând proiecția acesteia în plan politico-economic și social având, la rândul ei, trei componente: menținerea, asigurarea și restabilirea, care presupun măsuri și acțiuni prin care se realizează un cadru adecvat pentru manifestarea democrației constituționale în baza prevederilor înscrise în Constituția României, ca lege fundamentală a statului român, și în întreaga legislației în vigoare. Cele trei componente au, după cum se observă mai jos, elemente organizaționale, de reglementare sau care țin de modul de acțiune atât comune, cât și specifice. Noțiunile de menținere, asigurare și restabilire a ordinii publice sunt des utilizate dar ușor interpretabile în actualul context juridic românesc.

Asigurarea ordinii publice cuprinde ansamblul măsurilor ce se întreprind pentru respectarea legalității, prevenirea și descurajarea unor acțiuni care generează tulburări sociale sau manifestări de violență pe timpul adunărilor și manifestațiilor publice, activităților culturale și sportive, precum și altor manifestări similare cu participare numeroasă și se asigură de forțele principale și de sprijin, potrivit competențelor. Ordinea publică nu este, deci, și nu trebuie înțeleasă ca un sistem de constrângeri pentru binele și securitatea instituțiilor și al tuturor – pentru că nu există așa ceva decât în regimurile dictatoriale – ci, înainte de toate, ca o arhitectură determinată de ceea ce Hegel numea necesitate înțeleasă, sau ca datorie a libertății.

„Sclavul nu poate avea nicio datorie și numai omul liber are datorii. Dacă toate drepturile s-ar afla într-o parte, și toate datoriile în alta, atunci întregul s-ar dizolva, căci singură identitatea constituie baza lui, pe care trebuie să o păstrăm aici neclintită”. Problema ordinii publice și a siguranței cetățeanului se pune în spațiul european, cu multă actualitate, fiind tot mai evidente preocupările factorilor de decizie în acest sens, dar, în egală măsură, și ale cetățenilor cărora le este din ce în ce mai greu să accepte climatul de insecuritate. De aceea, în centrul preocupărilor autorităților publice se află ordinea publică și siguranța cetățeanului, ca repere majore ce condiționează buna funcționare a organelor de stat abilitate. Necesitatea armonizării și compatibilizării sistemului românesc de ordine publică cu cel al statelor Uniunii Europene generează căutări permanente pentru realizarea unui cadru juridic și acțional eficient.

Țări cum ar fi Germania, Anglia, Spania, Portugalia, Israel, Ungaria, China, Rusia, Ucraina și altele, nici nu concep ca acțiunile de tulburare a ordinii publice, indiferent de cauze, să nu fie luate până în momentul escaladării violențelor greu de controlat, prevăzând întrebuintarea unor unități ale armatei alături de forțele de ordine. Există state însă precum Italia, Belgia, Canada, în care analiștii nu instrumentează prea mult întrebuintarea armatei în acțiunile de restabilire a ordinii publice, din cel puțin două motive: - în primul rând, acestea și-au constituit structuri foarte puternice de carabinieri și de jandarmi, dispuse pe întreg teritoriul național, care sunt capabile să facă față oricăror situații de tulburare a ordinii publice, acționând fără rețineri întrucât au prevederi legale ce le asigură protecția indiferent de efectele măsurilor întreprinse ori de schimbarea guvernelor; - în al doilea rând, țările respective nu s-au confruntat cu tulburări interne în care să fie necesară intervenția armatei în sprijinul forțelor de ordine.

Dacă totuși s-ar produce astfel de situații, există posibilitatea instituirii unor stări excepționale în cadrul cărora una din măsuri este și aceea de preluare a problematicii ordinii publice de către comandamente militare teritoriale. Legislația europeană a stabilit și înființarea unei structuri cu rol de coordonare a forțelor aparținând sistemului de ordine publică - Europol. Această structură are misiunea de a sprijini și consolida acțiunea autorităților polițienești și a altor instituții de aplicare a legii din statele membre, precum și colaborarea acestora pentru prevenirea și combaterea infracțiunilor grave, care afectează două sau mai multe state membre, a terorismului și formelor de criminalitate ce aduc atingere unui interes comun, care face obiectul unei politici a Uniunii Europene. Efectuarea unei pregătiri comune în anumite domenii cheie, de către înalții funcționari din serviciile de poliție ale statelor membre ale Uniunii, aduce un plus de valoare pregătirii efectuate la nivel național și sporește eficacitatea forțelor de poliție naționale în lupta împotriva criminalității și, mai ales, a criminalității transfrontaliere în interiorul UE.

Tot Comisia Europeană a înființat și Forumul European pentru Prevenirea Criminalității, care se bazează pe realizarea, împreună cu părțile interesate, de parteneriate și de rețele ce reunesc serviciile naționale de reprimare, asociații ale lumii economice și profesionale, cercetători, ONG-uri și societatea civilă. În epoca accelerării procesului globalizării, ordinea publică și siguranța națională devine din ce în ce mai mult o problemă a tuturor. Globalizarea pericolelor, riscurilor și amenințărilor și apariția altora noi, s-au repercutat asupra gradului de interdependență dintre state.

Legislația internațională se înfăptuiește și are ca suport de sprijin noile realități ale acestei lumi, pe care încearcă să le prelungească și să le proiecteze în viitor. Ne punem totuși întrebarea: secolul XXI va asigura reafirmarea valorilor comune ale tuturor locuitorilor planetei, consolidarea unor principii, bazate pe dreptul național, pe dreptul internațional, pe dreptul de securitate al tuturor oamenilor? Dacă acest lucru este posibil, ordinea și siguranța publică va fi din ce în ce mai mult o părțică a securității internaționale, care ar trebui să se transforme într-un factor de stabilitate al securității naționale.

Maria Petrescu